

Funding information: Not applicable. **Conflicts of interests:** None. **Ethical considerations:** The Author assures of no violations of publication ethics and takes full responsibility for the content of the publication.

UWOLNIENIE OD DŁUGU POPRZEC UPADŁOŚĆ KONSUMENCKĄ

Paweł Nowak*

<https://doi.org/10.18778/2391-6478.1.45.08>

DISCHARGE OF DEBT THROUGH CONSUMER BANKRUPTCY

ABSTRACT

The purpose of the article. The purpose of the article is to assess the legal situation of the consumer debtor from the point of view of achieving the primary goal of bankruptcy proceedings, which is debt relief. The article presents the circumstances that a consumer applicant should take into account so that the risk of not being discharged from debt does not materialize.

Methodology. The article is based on an analysis of the content of legal acts, the position of doctrine and studies of the literature on the subject.

Results of the research. The conclusions of the article apply to consumer bankruptcy proceedings as a whole. The analysis shows that there is an evolution of the consumer bankruptcy model towards a liberal model, creating easy access to this institution. However, the liberalization of bankruptcy law has not completely eliminated the risk of declaring bankruptcy without achieving the consumer applicant's goal of debt relief. The regulations require the court to check whether equitable or humanitarian considerations will be violated in issuing an order refusing to establish a plan for repayment of creditors, or remitting the bankrupt's liabilities without establishing a plan for repayment of creditors, or conditionally remitting the bankrupt's liabilities without establishing a plan for repayment of creditors. This rigor is a fairly strong safeguard for the debtor's consumer against the risk of not being discharged of the debt but does not provide certainty.

Keywords: consumer bankruptcy, consumer protection, consumer rights, debt.

JEL Class: G21, D18.

* Dr, Instytut Prawa, Ekonomii i Administracji, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, <https://orcid.org/0000-0002-8160-242X> Corresponding Author. E-mail: pawel.nowak@uken.krakow.pl

Uwolnienie od długu poprzez upadłość konsumencką

Problem długu wciąż narasta. Stanowi on splot przyczyn o charakterze kulturowym, cywilizacyjnym, ekonomicznym, technologicznym, regulacyjnym i społecznym (Byłok, 2016; Dąbrowska, 2015). Bieżąca konsumpcja dominuje nad perspektywicznym myśleniem, którego przejawem jest planowe oszczędzanie. Rynek kredytowy został zdominowany przez nieprofesjonalnych uczestników (konsumentów), nie mających kompetencji do podejmowania trudnych decyzji finansowych (Monkiewicz & Monkiewicz, 2015; Małecki, 2014). Konsekwencją tego zjawiska jest sytuacja, w której około 2,7 mln Polaków boryka się z przeterminowanymi długami (Raport InfoDług... 2024). Większość możliwych do podjęcia działań naprawczych w przypadku osób mających problemy z terminową obsługą długu sprowadza się do restrukturyzacji zadłużenia dla zapewnienia „zrównoważonej kontynuacji” lub do upadłości konsumenckiej i umożliwienia „nowego startu” (Świecka, 2008).

Celem artykułu jest ocena sytuacji prawnej dłużnika konsumenta z punktu widzenia osiągnięcia podstawowego celu postępowania upadłościowego jakim jest oddłużenie. Artykuł przedstawia okoliczności, które powinien wziąć pod uwagę wnioskodawca konsument na etapie składania wniosku o upadłość, aby ryzyko w postaci braku uwolnienia od długu się nie zmaterializowało.

Ewolucja konsumenckiego prawa upadłościowego

Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, określane mianem upadłości konsumenckiej, zostało wprowadzone do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2008, nr 234, poz. 1572) (przepisy weszły w życie 31 marca 2009 r.). Nowelizując ustawę z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tj. Dz.U. 2024, poz. 794), dodano nową instytucję w postaci ogłoszenia upadłości przez osobę fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej. Poszerzenie prawa upadłościowego o upadłość konsumencką wynikało z potrzeby wdrożenia dyrektywy unijnej. Jednak rygorystyczne wymagania zawarte w ustawie sprawiły, że przepisy o upadłości konsumenckiej stały się praktycznie niefunkcjonalne. Corocznie do 2014 r. ogłaszano tylko kilkanaście upadłości i tendencja ta była malejąca (Nowak, 2017).

Istotne zmiany w upadłości konsumenckiej zostały wprowadzone ustawą z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2014, poz. 1306) oraz ustawą z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. 2015, poz. 978). Nowelizacja stworzyła łatwiejszy dostęp do upadłości, który m.in. wynikał z wprowadzenia bardziej korzystnych dla dłużnika zasad kwalifikacji przyczyn, które są podstawą przyjęcia przez sąd wniosku. Pod rządami ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz ustawy o kosztach

sądowych w sprawach cywilnych, sąd mógł przyjąć wniosek o upadłość tylko w wyjątkowych przypadkach, gdy przyczyna upadłości była niezależna od dłużnika. Pod rządami ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2014, poz. 1306) sąd nie mógł oddalić wniosku o upadłość, chyba że stan niewypłacalności wynikał z działań umyślnych lub był następstwem rażącego niedbalstwa ze strony dłużnika konsumenta. W 2014 roku mieliśmy do czynienia z 32 przypadkami, a już w 2015 r. było ponad 2150 ogłoszeń upadłości, gdzie do sądu wpłynęło 5 616 spraw.

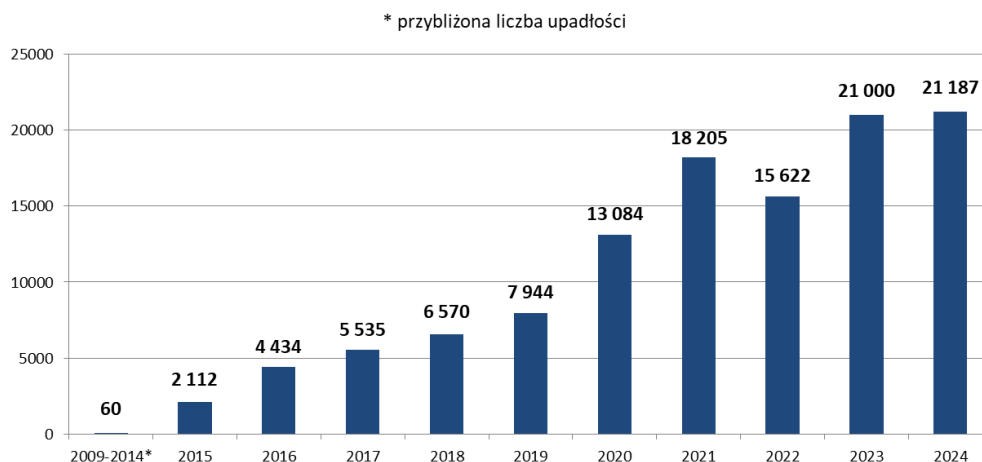
30 sierpnia 2019 roku miała miejsce kolejna nowelizacja Prawa upadłościowego. 24 marca 2020 roku weszła w życie większość przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 1802). W aktualnym stanie prawnym, aby ogłosić upadłość, sąd nie musi badać moralności finansowej dłużnika (Adamus, 2015). Istnieją tylko dwie przesłanki o charakterze pozytywnym, które muszą być spełnione, mianowicie: niewypłacalność i bycie osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej. Doszliśmy do momentu w którym niewypłacalność umyślna lub nieumyślna nie zamyka drogi do upadłości konsumenckiej i oddłużenia. Obecnie prawie każde wystąpienie do sądu o stwierdzenie upadłości przez dłużnika kończy się jej ogłoszeniem, a sąd rozstrzyga, czy i przez jak długi okres, dłużnik będzie spłacał zobowiązania. W ten sposób ustawodawca otworzył upadłość dla szerokiego grona dłużników (Kozub, 2019). Zmiana przepisów upadłościowych doprowadziła do zmiany modelu upadłości z modelu umiarkowanego na liberalny (Lager, 2020).

Od 1 stycznia 2015 roku do 24 marca 2020 roku połowa wniosków o upadłość była oddalana. Wymogiem ogłoszenia upadłości była bowiem przesłanka, aby była ona niezawiniona przez dłużnika (Piłat, 2019). **Wina umyślna**, a więc umyślność działania może mieć miejsce wówczas, gdy dana osoba działa w świadomym zamiarze (*dolus directus*) lub czyni to w zamiarze ewentualnym, tzn. przewidując taką możliwość, godzi się na nią (*dolus eventualis*). **Wina nieumyślna** może przybrać formę **lekkomyślności** (tzn. dana osoba ma wyobrażenie co do skutku dokonania naruszenia, niemniej bezpodstawnie przypuszcza, że go uniknie) lub **niedbalstwa** (tzn. dana osoba nie ma wyobrażenia co do skutku swego działania pomimo tego, że mogła i powinna była je mieć). Konsekwencją liberalizacji konsumenckiego prawa upadłościowego jest rosnąca szybko liczba upadłości (zob. rysunek 1).

W 2021 r. ogłoszono upadłość konsumencką w stosunku do 18 205 osób. Był to wzrost o 39,14% w stosunku do roku poprzedniego. Od 1 stycznia 2015 r., gdy zmieniono przepisy regulujące upadłość konsumencką, do końca 2023 r., łącznie ogłosiło ją 115 693 osób. Wzrost liczby upadłości konsumenckiej jest: po pierwsze, wynikiem liberalizacji prawa upadłościowego, która otworzyła drogę do ogłoszenia bankructwa dłużnikom, którzy poprzez zaniedbanie lub umyślnie doprowadzili do niewypłacalności. Po drugie, efekt zmian przesunął się w czasie, co doprowadziło do kumulacji spraw w sądach. Przyczyną była pandemia i spowodowane przez nią zatory w procedurze.

Rysunek 1

Liczba upadłości konsumenckich w Polsce w latach 2009–2024

Source: opracowanie własne na podstawie COIG, 2025.

Należy mieć na względzie, że ogłoszenie upadłości nie oznacza uwolnienia od długu. Zazwyczaj sąd wydaje postanowienie o ustaleniu planu spłaty wierzycieli na końcu postępowania po zakończeniu działań syndyka. Rzadko dochodzi do sytuacji w której sąd wydaje postanowienie o umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli. Plan spłaty wierzycieli ma przede wszystkim charakter wychowawczy, a nie windykacyjny.

Ponadto niektóre długi nie ulegną umorzeniu. Należą do nich długi wynikające z alimentów, renty, odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, zasądzone grzywny i zadośćuczynienia, a także długi wynikające z przestępstwa.

Charakter upadłości konsumenckiej

Upadłość konsumencka jest odrębnym postępowaniem upadłościowym, któremu poświęcony został tytuł V (art. 491¹ – 491²⁴) prawa upadłościowego. Upadłość konsumencka to specjalna procedura sądowa pozwalająca na oddłużenie osób, które przestały radzić sobie ze spłatą zobowiązań.

Upadłość konsumencka ma służyć uwolnieniu się od długu. Jest ostatecznym rozwiązaniem za pomocą którego dłużnik może wyjść z długu. Stworzona została dla osób, które są niewypłacalne, **czyli niebędące w stanie regulować swoich zobowiązań od co najmniej 3 miesięcy**. Konsekwencje upadłości są bardzo poważne dla dłużnika, ponieważ w wyniku upadłości dłużnik traci cały swój majątek (ruchomości i nieruchomości). Syndyk nie zajmuje tylko przedmiotów, które są niezbędne do życia dłużnika oraz jego rodziny. Łatwiejszy dostęp do upadłości powinien skłaniać wierzycieli do ostrożniejszego zawierania umów.

Upadłość konsumencka to proces zarezerwowany dla konsumentów, czyli osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz nie pozostających w spółce. Z upadłości konsumenckiej nie będą mogły skorzystać osoby fizyczne będące wspólnikami albo komandytariuszami w spółkach jawnych, partnerskich, komandytowych i komandytowo-akcyjnych. Sąd może oddalić wniosek lub umorzyć postępowanie między innymi wtedy, gdy dłużnik jest akcjonariuszem lub komandytariuszem odpowiadającym także za długi spółki. Wniosek o upadłość konsumencką mogą teraz także złożyć osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą. Przedsiębiorca, który zamknie działalność gospodarczą może starać się o upadłość na prawach konsumenta. Po wykreśleniu z CEIDG osoba taka zyskuje status konsumenta i może złożyć wniosek o upadłość konsumencką.

Upadłość konsumencka ma charakter likwidacyjny tzn. polega na likwidacji (spieniężeniu) majątku upadłego. W wyniku upadłości dłużnik konsument traci cały swój majątek. Ogłoszenie upadłości pozbawia go możliwości zarządzania i kontroli nad własnym majątkiem, i oznacza oddanie majątku w zarząd syndyka. Zdecydowanie się na ogłoszenie upadłości ma sens tylko w szczególnych sytuacjach, np. w przypadku utraty kontroli nad sytuacją finansową, zaciągnięcia zobowiązań znacznie przewyższających możliwość ich spełnienia na ustalonych warunkach, czy też trudnej sytuacji życiowej, np. poważnej choroby. Upadłość konsumencka jest szczególnie atrakcyjna dla dłużników bez majątku i dochodu. W takich przypadkach postępowanie upadłościowe trwa krótko i nie wymaga wysokiej „ofiary” w postaci utraconego majątku. Również wtedy, gdy upadły nie uzyskuje dochodów, albo uzyskuje dochody w wysokości nieprzekraczającej minimalnego wynagrodzenia korzyści z upadłości są dla dłużnika większe. Przed nowelizacją w 2008 r. upadły musiał mieć środki, które byłyby wystarczające na opłacenie syndyka. Obecnie nie jest to konieczne, ponieważ koszty te mogą być pokryte z budżetu państwa. Brak majątku dłużnika nie skutkuje oddaleniem wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej, tak jak to się dzieje w przypadku upadłości przedsiębiorcy, bowiem celem wiodącym konsumenckiego postępowania upadłościowego jest oddłużenie i możliwość „nowego początku”.

Zasady postępowania upadłościowego

Postępowanie upadłościowe składa się z 3 etapów. Są one następujące:

I etap: Wydanie postanowienia przez sąd o ogłoszeniu upadłości (zazwyczaj trwa 3 miesiące od złożenia wniosku).

Przed ogłoszeniem upadłości sąd sprawdza, czy nie doszło do wyzbycia się majątku z pokrzywdzeniem wierzycieli. W myśl treści art. 491⁴ ust. 2 pkt. 4 prawa upadłościowego, sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem złożenia wniosku czynność prawna dłużnika została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli. Przepisy dotyczące uznawania za bezskuteczne wobec wierzyciela czynności prawnych dokonanych przez dłużnika, czyli tzw. skarga pauliańska (*actio pauliana*), zawarte są w art. 527–534 Kodeksu cywilnego

z dnia 23 kwietnia 1964 r. (tj. Dz.U. 2024, poz. 1061). Prawo do skorzystania ze skargi pauliańskiej przysługuje wierzycielowi przez 5 lat, licząc od dnia, w którym osoba zadłużona dokonała czynności z pokrzywdzeniem wierzyciela. Po upływie tego czasu, wierzyciel traci możliwość jej wniesienia.

II etap: Postępowanie upadłościowe właściwe (z udziałem syndyka). Polega na likwidacji majątku osoby ogłaszającej upadłość (syndyk sporządza listę wierzycieli i dokonuje sprzedaży majątku dłużnika). Ten etap może trwać nawet 1,5 roku.

III etap: Wydanie postanowienia o ustaleniu planu spłaty wierzycieli albo umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli. Sąd ustala plan spłaty na okres 1, 2 lub 3 lat, przez który osoba upadła wnosi określoną kwotę na rzecz niespłaconych zobowiązań (w przypadku osób, które do zadłużenia doprowadziły w sposób celowy, okres ten może wynosić nawet 7 lat). Powody wystąpienia upadłości są badane przez sąd dopiero na tym etapie.

Postępowanie upadłościowe, obejmujące wszystkie etapy, trwa zazwyczaj około 5 lat od daty złożenia wniosku do sądu. Oznacza to, że upadłość konsumencka jest procesem długotrwałym, natomiast poprawa sytuacji finansowej dłużnika może nastąpić szybciej. Ogłoszenie upadłości przerywa bowiem bieg czynności komorniczych i windykacyjnych. Powoduje również, że dług przestaje rosnąć. Postępowanie z umorzeniem zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli może trwać o wiele krócej. Sąd umorzy zobowiązania dłużnika, jeśli jego sytuacja jest ciężka i uniemożliwia dokonywania spłat. Prawomocność postanowienia sądu o ustaleniu planu spłaty wierzycieli albo umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli prowadzi do zakończenia postępowania upadłościowego. Oznacza odzyskanie przez upadłego uprawnień do majątku, kończy się także rola syndyka.

Ryzyko braku uwolnienia od długu

Upadły ponosi ryzyko nie uzyskania korzyści z tytułu postępowania upadłościowego w przypadku wydania przez sąd postanowienia o odmowie ustalenia planu spłaty wierzycieli albo umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli. Oznacza to, że sytuacja finansowa dłużnika w wyniku postępowania upadłościowego może nie ulec poprawie.

Zgodnie z aktualnym stanem prawnym sąd nie bada moralności finansowej dłużnika na etapie rozpoznawania wniosku o upadłość. Badania tego dokonuje dopiero na trzecim etapie, rozstrzygając o planie spłaty wierzycieli. Oznacza to przesunięcie ryzyka nieosiągnięcia celu przez wnioskodawcę konsumenta w postaci braku uwolnienia od długu na późniejszy etap. Zgodnie z art. 491^{14a} (Postanowienie o odmowie ustalenia planu spłaty wierzycieli) ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tj. Dz.U. 2024, poz. 794) sąd może wydać postanowienie o odmowie ustalenia planu

splaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu splaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu splaty wierzycieli, jeżeli upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień w sposób celowy, w szczególności przez trwonienie części składowych majątku oraz celowe nieregulowanie wymagalnych zobowiązań, chyba że na przeszkodzie ku wydaniu postanowienia o odmowie stoją względy słuszności lub względy humanitarne. Istnieje w związku z tym ryzyko, które oznacza możliwość zaistnienia sytuacji w której dłużnik konsument nie uwolni się od długu po czynnościach syndyka. Wówczas wydanie postanowienia o odmowie ustalenia planu splaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu splaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu splaty wierzycieli oznacza w istocie brak uwolnienia od długu.

Ryzyko wydania postanowienia o odmowie ustalenia planu splaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu splaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu splaty wierzycieli jest jednak niewielkie. Podstawą wydania takiego postanowienia jest działanie dłużnika mające na celu znalezienie się w stanie niewypłacalności. Wykładnia tego przepisu nawiązuje do koncepcji winy umyślnej w prawie karnym. Celowe działanie dłużnika tożsame jest z winą umyślną w zamiarze bezpośrednim (*dolus directus*), tj. sytuacją w której niewypłacalność lub jej pogłębienie stanowiło główną motywację działania dłużnika i jego działanie było ukierunkowane, aby taki skutek osiągnąć. Wobec powyższego należy uznać, iż obecnie rozstrzygnięcie w przedmiocie odmowy ustalenia planu splaty będzie zapadać niezwykle rzadko, tylko w sytuacji, gdy z akt sprawy będzie wprost wynikać, iż dłużnik celowo podejmował działania, aby stać się niewypłacalny (Piłat, 2019).

Ponadto na przeszkodzie wydania postanowienia o odmowie ustalenia planu splaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu splaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu splaty wierzycieli, stoją względy słuszności i względy humanitarne, które sąd musi brać pod uwagę. Względy słuszności oraz względy humanitarne to pojęcia nieostre, nie mające jednolitej interpretacji. Tworzą razem klauzulę rozsądku. Względy słuszności to podstawowe, pierwotne normy moralne oraz obyczajowe będące wyrazem wrodzonego poczucia sprawiedliwości. Są to zasady prawidłowego postępowania, powszechnie przyjęte w społeczeństwie. Sąd bada tu niejako otoczenie, w którym przyszło działać dłużnikowi i ocenia jego celowe doprowadzenie do niewypłacalności.

Względy humanitarne to okoliczności dotyczące bezpośrednio osoby dłużnika, odnoszące się do jego godności. Sąd bada, czy „kara” w postaci wydania postanowienia o odmowie ustalenia planu splaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu splaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu splaty wierzycieli nie będzie nazbyt dotkliwa dla dłużnika, czy nie pozbawia dłużnika godności.

Podsumowanie

Zmiany w konstrukcji upadłości konsumenckiej łagodzą kryteria, które muszą być spełnione, aby konsument uwolnił się od długu. W świetle obowiązujących przepisów istnieje cały czas ryzyko, że postępowanie upadłościowe nie uwolni konsumenta od długu. Dlatego wymaga to na etapie składania wniosku o ogłoszenie upadłości doskonałego rozpoznanie okoliczności jakie miały miejsce i doprowadziły do niewypłacalności.

Należy także pamiętać, że upadłość jest rozwiązaniem ostatecznym, mającym bardzo poważne materialne i pozamaterialne konsekwencje dla upadłego, z których konsumenci mogą sobie nie zdawać sprawy. Powoduje utratę przez upadłego majątku i stanowi duże obciążenie ekonomiczne i pozaekonomiczne. Niezbędne są zatem działania prewencyjne oparte na rozwijaniu edukacji finansowej, mającej na celu poprawę świadomości finansowej niezbędnej do radzenia sobie we współczesnym świecie.

Deklaracja Autora

Autor zgłasza brak konfliktu interesów.

Bibliografia

- Adamus, R. (2015). *Nowa upadłość konsumencka. Poradnik praktyczny*. Difin.
- Byłok, F. (2016). Meandry konsumpcji we współczesnym społeczeństwie: Konsumpcjonizm versus de konsumpcja. *Annales. Etyka w Życiu Gospodarczym*, 19(1).
- COIG [Centralny Ośrodek Informacji Gospodarczej]. (2025). https://www.coig.com.pl/2024-upadlosc-konsumencka_grudzien.php
- Dąbrowska, A. (2015). Postawy polskich konsumentów – od konsumpcjonizmu do zrównoważonej konsumpcji. *Handel Wewnętrzny*, 355.
- Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r., tj. Dz.U. 2024, poz. 1061.
- Kozub, G. (2019). Przegląd najważniejszych zmian w zakresie upadłości konsumenckiej przyjętych ustawą z 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy – prawo upadłościowe i niektórych innych ustaw. *Doradca Restrukturyzacyjny*, 18.
- Lager, M. (2020). Liberalizacja przepisów dotyczących upadłości. *Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis*, 9(1).
- Malecki, W. (2014). Przeciwdziałanie procykliczności sektora bankowego. *Gospodarka Narodowa*, 4(272).
- Monkiewicz, J., & Monkiewicz, M. (2015). Tendencje rozwoju ochrony konsumentów na rynku ubezpieczeniowym. *Rozprawy Ubezpieczeniowe*, 18.
- Nowak, P. (2017). Perspektywy upadłości konsumenckiej w Polsce w kontekście zmian ekonomiczno-prawnych. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 31(3).

- Piłat, W. (2019). Celowo, umyślnie czy skutek rażącego niedbalstwa – kilka uwag o doprowadzeniu do swojej niewypłacalności. *Doradca Restrukturyzacyjny*, 18.
- Raport InfoDług: Mamy w Polsce tylu niesolidnych dłużników, ilu łącznie mieszkańców Warszawy i Wrocławia. (2024). *BIG InfoMonitor*. <https://media.big.pl/informacje-prasowe/843675/raport-infodlug-mamy-w-polsce-tylu-niesolidnych-dluznikow-ilu-laczenie-mieszkancow-warszawy-i-wroclawia>
- Świecka, B. (2008). *Bankructwa gospodarstw domowych. Perspektywa ekonomiczna i społeczna*. Difin.
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. 2008, nr 234, poz. 1572.
- Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne, Dz.U. 2015, poz. 978.
- Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, tj. Dz.U. 2024, poz. 794.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. 2014, poz. 1306.
- Ustawa z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2019, poz. 1802.

UWOLNIENIE OD DŁUGU POPRZECZ UPADŁOŚĆ KONSUMENCKĄ

STRESZCZENIE

Cel artykułu. Celem artykułu jest ocena sytuacji prawnej dłużnika konsumenta z punktu widzenia osiągnięcia podstawowego celu postępowania upadłościowego jakim jest oddłużenie. Artykuł podejmuje kwestie, które powinien wziąć pod uwagę wnioskodawca konsument, aby ryzyko w postaci braku uwolnienia od długu się nie zmaterializowało.

Metodyka. Tekst powstał na podstawie analizy treści aktów prawnych, stanowiska doktryny i oraz studiów literatury przedmiotu.

Wyniki badania. Wnioski zawarte w artykule odnoszą się do całokształtu konsumenckiego postępowania upadłościowego. Z przeprowadzonej analizy wynika, że mamy do czynienia z ewolucją modelu upadłości konsumenckiej w kierunku modelu liberalnego, stwarzającego łatwy dostęp do tej instytucji. Liberalizacja prawa upadłościowego nie zlikwidowała jednak zupełnie ryzyka ogłoszenia upadłości bez osiągnięcia celu wnioskodawcy konsumenta w postaci oddłużenia. Przepisy nakładają na sąd obowiązek sprawdzenia, czy wydając postanowienie o odmowie ustalenia planu spłaty wierzycieli albo umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli lub warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, nie zostaną naruszone względy słuszności lub względy humanitarne. Rygor ten stanowi dosyć silne zabezpieczenie konsumenta dłużnika przed ryzykiem braku uwolnienia od długu, ale nie daje mu pewności.

Słowa kluczowe: dług, ochrona konsumenta, prawa konsumenta, upadłość konsumencka.

Kody JEL: G21, D18.

Received: 20.03.2025
Accepted: 26.03.2025
Available online: 31.03.2025